

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Išorės pagalba, investicijos ir prekyba kaip priemonės ekonominės migracijos priežastims mažinti, ypatingą dėmesį skiriant Afrikai“

(nuomonė savo iniciatyva)

(2020/C 97/03)

Pranešėjas **Arno METZLER**

Bendrapranešėjis **Thomas WAGNSONNER**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2019 1 23–24
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 32 straipsnio 2 dalis Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Išorės santykių skyrius
Priimta skyriuje	2019 11 28
Priimta plenarinėje sesijoje	2019 12 12
Plenarinė sesija Nr.	548
Balsavimo rezultatai	152 / 0 / 9
(už / prieš / susilaikė)	

1. Bendrosios išvados ir rekomendacijos

1.1. ES vystymosi politikos tikslas – skatinti darnų besivystančių šalių vystymąsi, visų pirma siekiant panaikinti skurdą, skatinti tvarų augimą ir darbo vietų kūrimą, propaguoti taiką bei saugumą ir (arba) stabilumą, gerą valdymą ir žmogaus teises. Ši politika yra ES santykių su išorės pasauliu pagrindas ir kartu su užsienio, saugumo ir prekybos politika (taip pat kitų politikos sričių, pvz., aplinkos, žemės ūkio ir žuvininkystės, tarptautiniais aspektais) ji padeda siekti ES išorės veiksmų tikslų. Įgyvendinant šiuos tikslus, politika visais atvejais turėtų garantuoti deramą gyvenimą, užtikrinti teisinės valstybės principo laikymąsi ir sudaryti kokybiškas darbo sąlygas. Šiuo atžvilgiu EESRK aiškiai pabrėžia, kad būtina užtikrinti lyčių lygybę ir įgalėti mergaites ir moteris.

1.2. Nuolat besikeičiančiame pasaulyje nekinta vienas dalykas: Afrika ir Europa išliks artimomis kaimynėmis. 54 Afrikos šalys ir 28 Europos Sąjungos valstybės narės yra kaimynės, turi bendrą istoriją ir ateitį. EESRK pabrėžia, kad kuriant bendrą abiejų žemynų ateitį, be jokios abejonės, reikėtų išvengti praeities klaidų.

1.3. Prieš septyniasdešimt metų Europa buvo grynosios emigracijos žemynas, nes jos piliečiai bėgo nuo įvairių negandų, pavyzdžiui, karo, bado, skurdo, nedarbo, aplinkos būklės blogėjimo, priespaudos ir diskriminacijos. Kadangi ES pasisekė atverti žmonėms galimybių, Europa tapo grynosios imigracijos žemynu. Turėtume bendradarbiauti su Afrikos šalimis, kad ir jos darytų panašią pažangą.

1.4. Sudėtinga parengti nuoseklią ES ekonomikos strategiją, susijusią su visa Afrika. EESRK, kaip organizuotai pilietinei visuomenei atstovaujantis organas ir aktyvus partneris visuose tokioose ES susitarimuose, norėtų pabrėžti savo pasirengimą dalyvauti taikant tokį skaidrų ir nuoseklų požiūrį. Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) paskelbė, kad ES jau yra stipri Afrikos politinė partnerė ir kad kitas žingsnis yra tapti tikromis ekonominėmis partnerėmis ir gilinti savo santykius prekybos ir investicijų srityse. EESRK atliko svarbų vaidmenį nustatant pilietinės visuomenės santykius pagal Kotonu susitarimą. **Dabar svarbu, kad tolesnis ir dar aktyvesnis EESRK ir jo struktūrinių organų dalyvavimas taptų reikšminga Kotonu susitarimą pakeisiančio susitarimo dalimi.** Taip ES pilietinei visuomenei bus suteikta galimybė padėti Afrikos šalių pilietinei visuomenei tapti patikima investuotojų partnerė. Tai bus pasiekta tik skatinant partnerystę vienodomis sąlygomis ir realiai atsižvelgiant į esamą ekonominės padėties asimetriją.

1.5. Kad būtų pasiekti bendri tikslai, labai svarbu stiprinti ekonominių bendradarbiavimą. Pastaraisiais metais buvo stengiamasi kurti naują ES ir Afrikos santykių paradigmą (pvz., žemės ūkio srityje), vis labiau sutelkiant dėmesį į bendradarbiavimą įgyvendinant politiką ir tvarių investicijų bei stabilios, atsakingos ir įtraukios verslo aplinkos skatinimą. Ši paradigma turi būti toliau sėkmingai plėtojama ne tik žemės ūkio, bet ir kituose sektoriuose, įtraukiant daugiau vietos gyventojų.

1.6. EESRK rekomenduoja ES lygmeniu sukurti „vieno langelio“ principu grindžiamą politiką ir tinkamą konsultacijų mechanizmą, kuriuo būtų teikiama informacija ir kontaktiniai duomenys tiems, kurie nori investuoti Afrikoje ir bendradarbiauti su ja. Tai taip pat padėtų vykdyti stebėseną, kaip tam tikrą politinę priemonę. Įgyvendinus „vieno langelio“ principą visoms su Afrika susijusioms iniciatyvoms, būtų išvengta projektų dubliavimosi ir užtikrintas ES paramos skaidrumas ir veiksmingumas.

1.7. EESRK taip pat rekomenduoja sukurti tinkamą platformą, kad Europos ir Afrikos MVĮ geriau dalytųsi informacija apie geriausią investavimo ir bendradarbiavimo patirtį.

1.8. Reikia pasiūlyti aiškią ir skaidrią ES vystomojo bendradarbiavimo su Afrika institucinę struktūrą remiantis Nauju konsensu dėl vystymosi (⁽¹⁾), kuris suteikia galimybę realistiškiau įvertinti vystymosi perspektyvą ir ją įgyvendinti. EESRK tikisi, kad Kotonu susitarimą pakeisiančiame susitarime bus galima pasiūlyti pragmatišką reformuotos vystomojo bendradarbiavimo politikos platformą, atitinkančią vystymosi proceso sudėtingumą. Ši platforma turėtų būti grindžiama visų ES valstybių narių ir ES institucijų bendradarbiavimu siekiant užregistruoti visas programas, projektus ir iniciatyvas nacionaliniu ir ES lygmenimis. Taip būtų išvengta pasikartojimo ir veiklos dubliavimosi tam tikrose srityse, kai tuo pat metu trūksta paramos kitose srityse.

1.9. Be to, EESRK palankiai vertina procesą, kuriuo siekiama kuo labiau padidinti kitų ES politikos sričių poveikį socialiniam ir ekonominiam vystymuisi. (⁽²⁾) Pirmiausia, prekybos, investicijų, mokesčių (⁽³⁾), išorės pagalbos (⁽⁴⁾), kovos su tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu ir klimato politika turi derėti su vystomojo bendradarbiavimo politikos tikslais.

1.10. EESRK yra tvirtai pasiryžęs siekti, kad Europos vystymosi finansavimas taptų dar veiksmingesnis ir efektyvesnis. Atsižvelgdamas į ES investicinius fondus, kurie jau investuoja Afrikoje, EESRK rekomenduoja įsteigti į ESF panašų investicinį fondą, kuris kaip bendro investavimo dalininkas parentų privačias ir viešąsias investicijas. Šis fondas turėtų būti grindžiamas Darbotvarkės iki 2030 m. kriterijais ir principais bei tarptautiniu mastu pripažintais pagrindiniais standartais (⁽⁵⁾). Remiami projektai turėtų būti stebimi ir įtraukti į centrinius registrus arba platformas. EESRK primygtinai ragina PVO (ypač EESRK) dar glaudžiau bendradarbiauti stebint etines vertybes visuose projektuose.

1.11. EESRK ragina įgyvendinti požiūrį „nuo pagalbos prie investicijų“, o tai reiškia, kad reikia atsakyti išmokų dalijimo ir pereiti prie veiklos ir paramos, skiriamos nepriklausomiems, savarankiškiems ekonominiams subjektams, ir tarpkontinentinių ekonominių projektų, grindžiamų bendradarbiavimu vienodomis sąlygomis.

1.12. Turėtų būti stiprinamos pačios Afrikos finansinės struktūros, kad būtų remiamas ilgalaikis tiek privačių, tiek viešųjų investicijų finansavimas. Tai svarbi ilgalaikio darnaus vystymosi sąlyga. Kaip pavyzdžiu būtų galima remtis Europos patirtimi, susijusia su kooperatiniais bankais ir nacionaliniais plėtros bankais, ypač aptarnaujant savivaldybes. Kuriant Afrikos ekonomikos ateitį, svarbus veiksnys visų pirma galėtų būti mikrokreditai ir investicijos. Darnus vystymasis vyks tik tada, kai bus remiamos regioninės vertės grandinės ir vidurinėsios klasės vartotojų rinkos (⁽⁶⁾).

(⁽¹⁾) OL C 246, 2017 7 28, p. 71.

(⁽²⁾) https://www.africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/eas2007_joint_strategy_en.pdf

(⁽³⁾) OL C 81, 2018 3 2, p. 29.

(⁽⁴⁾) Ji suprantama kaip pagalba nelaimės atveju ir humanitarinė pagalba, konfliktų prevencija, demokratizacija, vystomasis bendradarbiavimas, bet ne karinė ir pasienio policijos parama ir bendradarbiavimas.

(⁽⁵⁾) Pvz., TDO trišalė principų deklaracija dėl daugiašalių įmonių ir socialinės politikos.

(⁽⁶⁾) Tyrimai rodo, kad tam tikros minimalios pajamos mažina spaudimą migruoti, pvz., Michael A. Clemens, *Does Development Reduce Migration?* (2014 m.) (<http://ftp.iza.org/dp8592.pdf>).

1.13. EESRK mano, kad ES vystomojo bendradarbiavimo srityje daugiausia dėmesio reikėtų skirti į žmones orientuotos partnerystės kūrimui, užtikrinant pilietinės visuomenės, profesinių sąjungų ir privačiojo sektoriaus dalyvavimą ir suteikiant tiesioginės naudos Afrikos ir Europos piliečiams.

1.14. EESRK pabrėžia, kad organizuota pilietinė visuomenė, bendradarbiaudama su Afrikos struktūromis, galėtų padėti kurti patikimą aplinką Afrikos pilietinei visuomenei struktūruoti, suteikiant jai teisingumo prienamumo, saugumo užtikrinimo ir kovos su korupcija priemonių. Tai turėtų būti pridėtinė vertė, kurią Europos pilietinė visuomenė suteikia Afrikos vystymuisi, grindžiamam vienodomis bendromis vertybėmis, pavyzdžiui, demokratija, teisinės valstybės principu, politinėmis ir piliečių teisėmis.

1.15. ES laisvosios prekybos susitarimuose ir ekonominės partnerystės susitarimuose su Afrikos šalimis nėra numatyta jokio dialogo su organizuota pilietine visuomene mechanizmo. Persvarstant šiuos susitarimus, ES turėtų siekti sukurti tokius nevalstybinių subjektų dialogo mechanizmus.

1.16. Remdamasi Tvaraus verslo Afrikoje (SB4A) platformų, daugiausia orientuotų į privačiojo sektoriaus dalyvavimą, taikomu požiūriu ir kaupiamu patirtimi, ES turėtų daugiau pagalbos skirti ir skatinti panašią iniciatyvą visai pilietinei visuomenei – pagal SB4A sistemą, ją papildant arba lygiagrečiai su ja. Jos galėtų tapti daugiašalėmis suinteresuotųjų subjektų tvarios prekybos ir investicijų į Afriką platformomis.

1.17. EESRK mano, kad dalį savo pagalbos prekybai išteklių ES turėtų skirti pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimui ir gebėjimų stiprinimui, remiant tvarią prekybą ir investavimo veiklą.

1.18. Taikydamas daugiašalį suinteresuotųjų subjektų įtraukimo požiūrį, kuris apima ir pilietinės visuomenės organizacijas, EESRK remia LPS/EPS/BLS prekybos politikos režimo iniciatyvas ir pakeitimus, kurie padėtų veiksmingai ir tvariai sukurti žemyninę laisvosios prekybos erdvę (AfCFTA) ir integruoti Afrikos rinką. Tai, visų pirma, turėtų stiprinti Afrikos šalių tarpusavio prekybą ir regioninę bei žemyno integraciją ir plėtoti pagrindinius visos Afrikos ekonomikos sektorius.

1.19. Gyvenimo sąlygų gerinimo Europoje pagrindas – investicijos į viešąją infrastruktūrą, ypač švietimą. Vienas pagrindinių mūsų vystymosi politikos Afrikoje tikslų turi būti išsilavinimo lygio didinimas, ypač ekonomiškai pažeidžiamų grupių.

1.20. EESRK palankiai vertina tai, kad ES planuoja padidinti finansavimą Afrikai iki 40 mlrd. EUR (46,5 mlrd. JAV dolerių) per ateinančią biudžeto laikotarpį, ir tikisi, kad tai padarys didelį svėro poveikį privatiems investuotojams.

2. Išanga

2.1. Europa, būdama didžiausia pasaulyje oficialios paramos vystymuisi teikėja, yra pasaulio lyderė vystymosi srityje. ES kartu su savo valstybėmis narėmis yra didžiausia pasaulio donorė, skirianti daugiau kaip 50 % visos pasaulinės paramos vystymuisi.

2.2. Pasaulio banko duomenimis (⁷), ekspatriantų perlaidos į besivystančias šalis 2016 m. siekė maždaug 426 mlrd. JAV dolerių, o tai maždaug tris kartus daugiau už oficialią paramą vystymuisi visame pasaulyje. Jeigu Afrikos migrantams Europoje būtų suteikta galimybių teisėtai įsidarbinti ir būtų užtikrinta saugaus pinigų pervedimo priemonių, tai labai padėtų Afrikos vystymuisi.

2.3. Afrika ir Europa yra artimiausios kaimynės, kurias sieja bendra istorija. Jos turi bendrų vertybių ir interesų tinkamai bendradarbiauti ateityje. Šiandien jos bendrai sprendžia pasaulinius uždavinius, pavyzdžiui, klimato kaitos, taikos bei saugumo. Afrika ypač nukentės nuo klimato kaitos, nors jos išmetamas ŠESD kiekis sudaro mažiau nei 4 % pasaulinio kiekio. 27 iš 33 šalių, kurioms klimato kaita kelia didžiausią pavojų, yra Afrikoje.

(⁷) <http://pubdocs.worldbank.org/en/992371492706371662/MigrationandDevelopmentBrief27.pdf>

2.4. Afrikos ir Europos Sąjungos bendradarbiavimas kontinentiniu lygmeniu grindžiamas strategine partneryste, pagrįsta bendromis vertybėmis ir bendrais interesais. 2007 m. ES ir Afrikos Sąjunga priėmė bendrą Afrikos ir ES strategiją, kuria siekiama stiprinti abiejų žemynų ryšius pagrindinėse bendradarbiavimo srityse, gilinti politinį dialogą ir pateikti konkretų būsimo bendro darbo veiksmų planą.

2.5. ES bendradarbiavimas su Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno valstybių (AKR) grupe yra ilgalaikis, įtvirtintas 1975 m. Lomės konvencijoje ir atnaujintas 2000 m. Kotonu susitarimu. 48 Užsahario Afrikos valstybės yra Kotonu susitarimo šalys.

2.6. Šiuo metu ES derasi dėl susitarimo su Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybėmis, kuris bus sudarytas baigus galioti Kotonu susitarimui, apimančiam 2000–2020 m. laikotarpį. Per pastaruosius du dešimtmečius nepaprastai pasikeitė politinės ir ekonominės aplinkybės: ES ir AKR šalių prekybos santykiai dabar iš esmės reguliuojami dvišaliais ir regioniniais ekonominės partnerystės susitarimais, o Afrikos Sąjungos sistema tapo tokia svarbi, kad kyla abejonių dėl AKR ir Afrikos Sąjungos sistemų suderinamumo, papildomumo ir sinergijos.

2.7. Kotonu susitarimą pakeisiantis susitarimas suteikia galimybę atnaujinti taisykles dėl įvairių klausimų, įskaitant investicijas, paslaugas, sąžiningą prekybą, žmogaus teises, deramas darbo sąlygas ir migraciją. Tačiau bendradarbiavimas turi būti grindžiamas nauju pagrindu, paremtu Darbotvarke iki 2030 m., o Afrikos valstybės turės nuspręsti, ar jos norės kartu derėtis kaip žemynas.

2.8. Šie faktai verčia EESRK primygtinai reikalauti nuoseklios socialinės ir ekonominės strategijos ES ir Afrikos santykių srityje ir parodyti tinkamą vietą pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių dalyvavimui derybose dėl Kotonu susitarimą pakeisiančio susitarimo.

2.9. EESRK nustatė, kad ES ar nacionaliniu lygmeniu nėra centralizuotos visų iniciatyvų, programų ir partnerysčių priežiūros ir registravimo sistemos. Be to, nėra išsamių žinių apie Afrikai skiriamų lėšų sumą.

3. Kliūtys

3.1. Būtina pabrėžti, kad **Afrikos žemynas tampa vis labiau nevienalytis** ir ES savo politiką turėtų pritaikyti prie tikrosios padėties. Plėtojant ES ir Afrikos santykius mums reikia kur kas pragmatiškesnio ir realistiškesnio požiūrio.

3.2. Nuo tada, kai 2007 m. buvo paskelbta bendra Afrikos ir ES strategija, sustiprėjo ES ir Afrikos Sąjungos (AS) tiesioginiai santykiai. ES taip pat ėmėsi kitų iniciatyvų, pavyzdžiui, Skubiosios pagalbos patikos fondo, Afrikos investicijų priemonės, Išorės investicijų plano ir keleto subregioninių susitarimų. ES ir Afrikos santykių aspektų įvairovė lemia **sudėtingą ir kartais nenuoseklią struktūrą**, kurioje kitų politikos sričių elementai yra susieti su vystomuoju bendradarbiavimu. Šią painiavą dar labiau apsunkina skirtingi valstybių narių interesai.

3.3. Siekiant paskatinti privačiojo sektoriaus investicijas, reikia užtikrinti taiką, saugumą ir stabilumą, taip pat sudaryti sąlygas aplinkai, kuri būtų palanki investicijoms ir verslui. Investuotojų apklausos⁽⁸⁾ aiškiai rodo, kad šioje srityje reikia nuveikti kur kas daugiau, kad padidėtų Afrikos pajėgumas konkuruoti pasauliniu mastu pritraukiant investicinį kapitalą. Teisinės valstybės principai, kova su korupcija, nepriklausoma teismų sistema, apmokestinimo nuspėjamumas, taip pat taika ir stabilumas yra pagrindiniai veiksniai, turintys įtakos tiek vidaus, tiek užsienio investuotojų sprendimams. Manoma, kad nestabiliose valstybėse įmonių steigimo išlaidos yra maždaug tris kartus didesnės, o tai labai atgraso privačius investuotojus⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ *Inter alia*, Pasaulio banko ataskaita *Doing Business*, 2017 m.

⁽⁹⁾ Europos politinės strategijos centro strateginis pranešimas *The Makings of an African Century*, 2017 m.

3.4. EESRK savo nuomonėje „Esminis prekybos vaidmuo siekiant darnaus vystymosi tikslų ir juos įgyvendinant“⁽¹⁰⁾ pareiškė: „Įgyvendinant DVT reikės tiesioginio pilietinės visuomenės išitraukimo, be kita ko, todėl, kad ji turėtų skatinti teisingą valstybę ir padėti kovoti su korupcija“. Toje nuomonėje taip pat pabrėžiama būtinybė Afrikoje kurti tokią infrastruktūrą, kokią šiuo metu kuria Kinija. Vidaus prekybos mastas Afrikoje yra nedidelis, ypač žemės ūkio produktais: ji sudaro nuo 10 % iki 15 % visos Afrikos prekybos; tikimasi, kad padėtis pagerės įgyvendinus 2017 m. PPO prekybos lengvinimo susitarimą.

3.5. Prognozuojama, kad siekiant įgyvendinti darnaus vystymosi tikslus Afrikoje⁽¹¹⁾, kasmet reikės maždaug 600 mlrd. JAV dolerių. NET ir įtraukus užsienio investicijas ir oficialią paramą vystymuisi, darnus vystymasis Afrikoje priklausys nuo vidaus išteklių sutelkimo ir kūrimo. Tokie ištekliai grindžiami ilgalaikėmis investicijomis ir ilgalaikės vertės kūrimu, siekiant kokybiško užimtumo ir vietos bei regioninės vertės grandinių. Pagrindinė augimo Afrikoje varomoji jėga yra geresnis išsilavinimas ir privatus vartojimas, o tai reiškia, kad vystymosi tikslais itin svarbu Afrikoje kurti savų produktų rinkas (vartotojus). Viešoji infrastruktūra taip pat turi lemiamos reikšmės, kad būtų galima užtikrinti ir ilgalaikės privačias investicijas.

3.6. EESRK atkreipia dėmesį į programos „Erasmus+“ svarbą siekiant, kad daugiau Afrikos jaunimo galėtų įgyti geresnį išsilavinimą.

3.7. Nereikėtų pamiršti ekonominio vystymosi ir migracijos ryšio. Tyrimai parodė⁽¹²⁾, kad pasiekus tam tikrą pajamų vienam asmeniui lygį mažėja poreikis migruoti (skirtingų tyrimų duomenimis, 6 000–10 000 JAV dolerių vienam gyventojui per metus). Nepaisant fakto, kad daugiausia Afrikos gyventojų migruoja žemyno ribose, šie skaičiai rodo, kad reikia vystymosi politikos, kuria būtų siekiama žmonėms užtikrinti deramą gyvenimą, darbo vietas ir perspektyvas savo šalyse. Pasiiekti šį tikslą bus labai sunku, nes, remiantis demografinėmis prognozėmis, iki 2050 m. Afrikoje gyvens 2,5 mlrd. žmonių⁽¹³⁾.

3.8. DVT nustatyta, kad būtina siekti lyčių lygybės ir įgalėti mergaites ir moteris tapti savarankiškoms; šiandien mums iškilę vystymosi iššūkiai turi aiškų lyčių aspektą, kurį reikia įvertinti formuojant politikos priemones ir kurio reikia paisyti tas priemones įgyvendinant.

3.9. Korupcija yra didžiulė problema, ir ne tik Afrikoje. Reikia skatinti gerą ekonomikos ir finansų valdymą, stiprinant skaidrų viešųjų finansų tvarkymą, sukuriant patikimą kovos su korupcija sistemą, grindžiamą teismų nepriklausomumu, ir gerinant verslo aplinką, taip pat socialinės padėties gerinimo aplinkybes.

3.10. Organizuotai pilietinei visuomenei galėtų būti suteikta svarbi priežiūros funkcija. Stiprinant NVO, profesinių sąjungų ir verslo asociacijų vaidmenį ir remiant tokias iniciatyvas šalyse partnerėse siekiama skatinti gerą valdymą, teisingumą ir demokratizaciją.

3.11. Europa praranda pozicijas Afrikoje, palyginti su kitais pasaulio veikėjais, pavyzdžiui, Kinija, kuri šiame žemyne investuoja milijardus. ES valstybės narės baiminasi, kad jos atsidurs antroje lygoje. Jei Europos (taip pat ir Kinijos) veikla būtų susijusi ne vien tik su pelnu, bet ir su dėmesio sutelkimu į Afrikos darnų vystymąsi, skatinant deramą gyvenimo lygį, būtinybę migruoti būtų galima sumažinti.

3.12. EESRK ragina įgyvendinti požiūrį „nuo pagalbos prie investicijų“, o tai reiškia, kad reikia atsakyti išmokų dalijimo ir pereiti prie veiklos ir paramos, skiriamos nepriklausomiems, savarankiškiems ekonominiams subjektams, ir tarpkontinentinių ekonominių projektų, grindžiamų bendradarbiavimu vienodomis sąlygomis.

⁽¹⁰⁾ OL C 129, 2018 4 11, p. 27.

⁽¹¹⁾ Vokietijos vystymosi ministerija, *Afrika und Europa – Neue Partnerschaft für Entwicklung, Frieden und Zukunft – Eckpunkte für einen Marshallplan mit Afrika*, ir UNCTAD, *Economic Development in Africa Report 2016*.

⁽¹²⁾ Pvz., Michael A. Clemens, *Does Development Reduce Migration?* (2014 m.) (<http://ftp.iza.org/dp8592.pdf>).

⁽¹³⁾ *Africa's Development Dynamics 2018: Growth, Jobs and Inequalities*, AUC/OECD 2018.

3.13. Dėl konservatyvių struktūrų (pvz., bažnyčių) nenoro valdyti gyventojų skaičiaus augimą mažėja galimybės parengti tvaraus ekonominio ir socialinio augimo strategiją.

4. Investicijos

4.1. Daugelį metų ES Afrikos politikai buvo būdingi geri ketinimai ir neįgyvendinti pažadai. Tačiau nuo tada, kai kilo pabėgėlių krizė, susidomėjimas nauja bendradarbiavimo su šiuo žemynu strategija labai padidėjo. ES ketina daugiau investuoti Afrikoje ir siekia intensyvesnių prekybos santykių, nes kitas būtinas žingsnis – tapti tikrais ekonominiais partneriais. Tokia partnerystė turėtų būti grindžiama lygių galimybių suvokimu, atsižvelgiant į akivaizdžius Afrikos ir Europos skirtumus.

4.2. Investicijų Afrikoje padėtis yra nevienoda, atspindinti pasaulinį netikrumą, o tiesioginių užsienio investicijų srutai į Afriką svyruoja ir nerodo reikalingos stiprios didėjimo tendencijos. 2016 m. Pietų Afrika, Nigerija, Kenija, Egiptas ir Marokas drauge pritraukė 58 % visų tiesioginių užsienio investicijų, tačiau mažiau pažengusios ir mažiau stabilios šalys susiduria su sistemingais sunkumais pritraukiant privačias investicijas.

4.3. ES yra didžiausia investuotoja Afrikoje: jos valstybės narės 2016 m. skyrė apie 40 % tiesioginių užsienio investicijų – 291 mlrd. EUR ⁽¹⁴⁾. Per pastaruosius du dešimtmečius Afrikos padaryta didelė ekonominė pažanga ir jos vidinis potencialas ateičiai rodo, kad ateityje atsiras daug galimybių nuveikti dar daugiau. Afrikos demografinės prognozės aiškiai rodo, kad būtina sukurti milijonus naujų kokybiškų darbo vietų, visų pirma į darbo rinką ateinančiam jaunimui. Makroekonominiai rodikliai savaime nereiškia geresnio gyvenimo lygio visiems. Politika turi užtikrinti, kad ekonominis vystymasis keltų visų gyventojų gyvenimo lygį.

4.4. Siekiant darnaus vystymosi ir kuriant kokybiškas darbo vietas Afrikos gyventojams, kurių skaičius iki 2050 m. turėtų padvigubėti, visų pirma reikia didinti viešąsias ir privačias investicijas.

4.5. Investicijos tapo pagrindiniu Afrikos ateities vystymosi klausimu ir bus vienas iš derybų dėl Kotonu susitarimą pakeisiančio susitarimo klausimų. Atsižvelgiant į daugybę esamų priemonių, derybos dėl investicijų režimo, pagal kurį tinkama investuotojų apsauga yra lygiavertė su tvarumu susijusiems išsipareigojimams, ypač susijusiems su žmogaus teisėmis, aplinkos apsauga ir deramo gyvenimo lygio kūrimu, žada ypač didelę pridėtinę vertę.

4.6. Kitą biudžeto laikotarpį ES planuoja finansavimą Afrikai padidinti iki 40 mlrd. EUR (46,5 mlrd. JAV dolerių). Tikimasi, kad šią pinigų sumą dar labiau padidins privatūs investuotojai. ES kaip paskatą nori teikti rizikos garantijas, kad privatusis sektorius būtų skatinamas priimti išsipareigojimus ir investuoti į Afrikos šalis. Toms investicijoms, kurios aiškiai atitinka Darbotvarkėje iki 2030 m. nustatytus tvarumo tikslus ir kuriomis siekiama šių tikslų, turėtų būti teikiama pirmenybė, kai kalbama apie paramą. Papildomai prie rizikos garantijų sistemos, siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi darnaus vystymosi tikslų, reikalinga tinkama patikrų ir stebėsenos sistema. EESRK primygtinai rekomenduoja organizuotai pilietinei visuomenei prisidėti prie kovos su netinkamu Europos lėšų naudojimu.

4.7. Potencialūs investuotojai, daugiausia iš MVĮ, praneša, kad trūksta pasitikėjimo investicijų aplinka vertinant politinio stabilumo, teisingumo, intelektinės nuosavybės teisių, patekimo į rinkas ir prekybos susitarimų įgyvendinimo požiūriu.

4.8. EESRK rekomenduoja įsteigti į ESF panašų investicinį fondą, kuris kaip bendro investavimo dalininkas paremtų privačias ir viešąsias investicijas. Šis fondas turėtų būti grindžiamas Darbotvarkės iki 2030 m. kriterijais ir principais bei tarptautiniu mastu pripažintais pagrindiniais standartais ⁽¹⁵⁾. Remiami projektai turėtų būti stebimi ir įtraukti į centrinis registrus arba platformas. EESRK pabrėžia dar intensyvesnį bendradarbiavimą su organizuota pilietine visuomene (ypač EESRK) stebint etines vertybes visuose projektuose.

⁽¹⁴⁾ Eurostatas, 2018 m.

⁽¹⁵⁾ Pvz., TDO trišalė principų deklaracija dėl daugiašalių įmonių ir socialinės politikos.

4.9. EESRK pritaria tam, kad būtų sukurta aplinka, kurioje būtų lengviau gauti finansavimą tiek Afrikos, tiek Europos labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms, kurioje teisinė sistema būtų patobulinta tiek viešųjų, tiek privačių investicijų atžvilgiu, kurioje viešųjų pirkimų sistemos taptų veiksmingesnės, kurioje investicijos duotų naudos vietos ekonomikoms ir vietos lygiu skatintų kokybiškų darbo vietų kūrimą ir kurioje būtų propaguojami būtini tarptautiniai standartai.

4.10. Siekiant remti ilgalaikį finansavimą, taip pat reikėtų stiprinti Afrikos finansų struktūras. Tai yra svarbi ilgalaikio darnaus vystymosi sąlyga. Be to, kertinis vystymosi akmuo daugelyje Europos šalių buvo, pavyzdžiui, kooperatinė bankininkystė, o nacionaliniai plėtros bankai, be kita ko, aptarnaujantys savivaldybes, paskatino investicijas Europoje. Šiomis priemonėmis Europos šalys visų pirma finansavo socialinę ir vietos viešąją infrastruktūrą, kuri buvo ne tik svarbus privačių investicijų ir ilgalaikio ekonomikos augimo, bet ir Europos gerovės valstybių kūrimo pagrindas.

4.11. Siekdamas išvengti destruktvyvios konkurencijos, ES ir jos valstybės narės savo finansines priemones turėtų sutelkti į konkrečius tikslus ir institucijas. Skirtingų Europos ir tarptautinių institucijų konkurencija lėmė nesusipratimus ir sunkumus patenkant į Afrikos rinkas. Reikia daugiau bendrų ir tiesioginių veiksmų, kontrolės ir skaidrumo. Šioje srityje pilietinė visuomenė galėtų atlikti institucinį vaidmenį kaip nepriklausoma stebėtoja.

4.12. Investicijų politika, kuria skatinamos Europos privačios investicijos Afrikoje, visų pirma turėtų būti nukreipta į regioninių vertės grandinių, gaminančių prekes, kurios gali būti vartojamos daugiausia Afrikoje, kūrimą, taip kuriant vidaus rinkas. Taip galėtų būti atkartojamas dešimtmečius po Antrojo pasaulinio karo gyvavęs Europos ekonomikos augimo modelis, pagal kurį savos pramonės plėtojimas labai priklausė nuo vidaus rinkų.

4.13. Afrikos ir Europos NVO, daugiausia tos, kurios turi šaknų Afrikoje, galėtų atlikti tarpininko vaidmenį ekonominio vystymosi srityje ir dalyvauti remiant tvarią ekonominę plėtrą savo kilmės šalyse.

5. Prekyba

5.1. ES tebėra didžiausia Afrikos prekybos partnerė – jai tenka 36 % viso eksporto, t. y. daugiau nei Kinijai ir JAV. Europos Komisija siekia sustiprinti šį bendradarbiavimą ir jį grįsti nauju sutartiniu pagrindu.

5.2. ES, kaip pagrindinė Afrikos prekybos partnerė, ketina Afrikos šalims pasiūlyti savo palankiausias prekybos lengvatas, pasitelkdama savo BLS (ir VIG – mažiausiai išsivysčiusiems šalims, kurių dauguma yra Afrikoje) arba laisvosios prekybos susitarimus, visų pirma ekonominės partnerystės susitarimus (EPS), kurių pagrindinis tikslas yra vystymasis.

5.3. Tačiau, priešingai nei numatyta naujos kartos ES laisvosios prekybos susitarimuose ir Karibų valstybių ekonominės partnerystės susitarimuose, ES laisvosios prekybos susitarimuose ir EPS su Afrikos šalimis nėra numatyta jokie dialogo su organizuota pilietine visuomene mechanizmo. Laisvosios prekybos susitarimuose su Šiaurės Afrikos šalimis vis dar nėra nuostatų dėl vietos patarėjų grupių ar prekybos ir darnaus vystymosi skyriaus. EPS, kurie yra susiję su vystymusi, nėra numatyta konsultacinio komiteto nuostatos, skirtos skatinti nevalstybinių subjektų dialogą dėl darnaus EPS įgyvendinimo ir poveikio.

5.4. Veikla ir dialogas su organizuota pilietine visuomene gali būti vykdomi ir be prekybos susitarimų (arba lygiagrečiai prie jų). Kadangi ES ir Afrikos prekybos ir investicijų santykiams siekiama skatinti darnų vystymąsi, turėtų dalyvauti visi suinteresuotieji subjektai, o ne tik valstybiniai veikėjai.

5.5. Dėl dabartinės Afrikos ir Europos tarpusavio prekybos struktūros kyla vystymosi problemų. NET ir ratifikavus EPS, šalys partnerės ne visus juos įgyvendina faktiškai. Tai daroma ne visiškai be pagrindo, nes daugelyje ataskaitų pranešama, kad Europos eksportas trukdo vietos pramonės ir sektorių plėtrai⁽¹⁶⁾. Išplėsta laisvoji prekyba yra aiškus struktūrinis

⁽¹⁶⁾ Pvz.:

https://www.deutschlandfunk.de/das-globale-huhn-ghanas-bauern-leiden-unter-gefluegel.766.de.html?dram:article_id=433177;
https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wirtschaft/international/835163_Was-Altkleider-fuer-Afrikas-Wirtschaft-bedeutet.html;
<https://www.dialog-milch.de/im-fokus-eu-milchpulver-und-der-milchmarkt-in-afrika/>.

pokytis šalims partnerėms, kurios anksčiau savo ekonomikos sektorius galėjo reguliuoti taikydamos lengvatines sistemas. Be to, dėl EPS deramasi su ekonominiiais blokais, kurių narių padėtis dažnai skiriasi, todėl prekybos politikai vertėtų taikyti skirtingus požiūrius. Ne mažiau svarbu ir tai, kad išsamūs prekybos susitarimai patys savaime gali kelti organizacinių, su derybomis susijusių sunkumų besivystančioms ir naujoms pramoninėms šalims.

5.6. Aktyvesnis bendradarbiavimas su pilietine visuomene daro tam tikrą poveikį gebėjimų stiprinimui ir išlaidoms, todėl šiuos klausimus reikėtų spręsti, kad būtų galima sukurti veiksmingus bendradarbiavimo mechanizmus. ES turėtų dalį savo pagalbos prekybai (galėtų būti nustatyta procentinė dalis) skirti pilietinės visuomenės dalyvavimui, socialiniam dialogui remti ir gebėjimams, susijusiems su tvaria prekyba ir investavimo veikla, stiprinti.

5.7. Afrika taip pat rengia Afrikos žemyno laisvosios prekybos susitarimą (AfCFTA), kuriuo siekiama sukurti Afrikos bendrąją rinką. Šiuo metu ji jau pasirašė daugiau kaip 40 šalių ir daug valstybinių ir nevalstybinių subjektų visoje Afrikoje ji laiko itin svarbiu. Juo turėtų būti stiprinama Afrikos šalių tarpusavio prekyba ir regioninė bei kontinentinė integracija ir plėtojami pagrindiniai visos Afrikos ekonomikos sektoriai. ES gali veiksmingai remti šį siekį ir padėti užtikrinti, kad lengvatinės prekybos režimai su Afrikos šalimis ir regionais (ES LPS su Šiaurės Afrika, EPS ir BLS režimas) prisidėtų prie kontinentinės prekybos integracijos, pereinant prie tarpkontinentinio prekybos susitarimo.

6. Naujo „Afrikos ir Europos aljanso“ kūrimas

6.1. Afrikai nereikia labdaros – jai reikia tikros ir sąžiningos partnerystės, kurią 2018 m. rugsėjo mėn. pasiūlė Afrikos ir Europos tvarių investicijų ir darbo vietų kūrimo aljansas. Pasiūlyme nurodoma, kad tai padės vien per artimiausius penkerius metus sukurti Afrikoje iki dešimt milijonų darbo vietų. Turi būti aišku, kad šios darbo vietos turi garantuoti pajamas, leidžiančias užtikrinti deramą gyvenimo lygį. Aljanso tikslas – išnaudoti privačias investicijas ir ištirti didžiules galimybes, kurios galėtų duoti naudos tiek Afrikos ir Europos žmonėms, tiek ekonomikai. ES turėtų apsvarstyti galimybę daugybę ES ir Afrikos prekybos susitarimų sujungti į tarpkontinentinį laisvosios prekybos susitarimą kaip ekonominę partnerystę tarp lygių šalių. Aljansas pats savaime yra svarbus politinis ženklas. Tokia partnerystė turėtų būti pagrįsta vienodomis sąlygomis, atsižvelgiant į asimetriją ir į atitinkamus pajėgumus.

6.2. Norint sukurti tikrą aljansą, reikia abiejų šalių apmąstymų, geresnio supratimo, veiklos koordinavimo bei bendradarbiavimo ir:

- Afrikos atsakomybės,
- ne tik Vyriausybių dalyvavimo,
- įtraukti visus nevalstybinius subjektus,
- siekti tikslo užtikrinti deramą gyvenimą visiems Afrikos gyventojams.

7. Kotonu susitarimą pakeisiantis susitarimas ir pilietinės visuomenės vaidmuo

7.1. Europos Komisija pradėjo derybas dėl naujos plataus užmojo partnerystės su 79 AKR šalimis. Tiek AKR šalys, tiek ES politinį aspektą vertina kaip Kotonu susitarimo laimėjimą ir nori jį išlaikyti. Jame daugiausia dėmesio skiriama politiniam dialogui, susijusiam su abipusio intereso nacionaliniais, regioniniais ir visuotiniais klausimais, taip pat įsipareigojimams dėl žmogaus teisių, gero valdymo, taikos ir stabilumo.

7.2. Tokie nauji sąžiningos prekybos santykiai su Afrikos šalimis turėtų skatinti deramą darbą ir remti viešąsias paslaugas. Prekybos politika turi užtikrinti visapusišką žmogaus teisių laikymąsi ir apsaugą, kokybiškas darbo vietas ir aplinką, taip pat turi būti atsižvelgiama į mažiau išsivysčiusių šalių vystymosi poreikius. Prekyba puikia galimybe gali būti tik tuo atveju, jei ja kuriamos kokybiškos darbo vietos ir skatinamas tvarus augimas. Kiekviename prekybos susitarime turėtų būti užtikrintas organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimas, geras valdymas ir skaidrumas.

7.3. EESRK atliko svarbų vaidmenį puoselėjant pilietinės visuomenės santykius pagal Kotonu susitarimą. Dabar svarbu, kad tolesnis ir dar aktyvesnis EESRK ir jo struktūrinių organų dalyvavimas taptų reikšminga Kotonu susitarimą pakeisiančio susitarimo dalimi. Taip ES pilietinei visuomenei bus suteikta galimybė padėti Afrikos šalių pilietinei visuomenei tapti patikima investuotojų partnere.

Briuselis, 2019 m. gruodžio 12 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Luca JAHIER*
